

บทความการวิจัย

บทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

จเด็จ วิเศษชู
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ตามหลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครู จำนวน 205 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยเปิดตารางหาจำนวนครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้สถิติที (t - test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามหลักการกระจายอำนาจ สูงสุด รองลงมาคือหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และหลักการบริหารตนเอง สำหรับหลักการมีส่วนร่วมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
2. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ตามหลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือโดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแล้วนำมาเป็นกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาหลักการและวิธีสร้างเครื่องมือการวิจัย
3. ประมวลความรู้จากข้อ 1-2 มาสร้างแบบสอบถาม และสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมกรอบความคิดดังกล่าวข้างต้น ทั้ง 4 ด้าน ได้ข้อคำถาม จำนวน 57 ข้อ
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาความเหมาะสม ความสมบูรณ์ ถูกต้องตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ
5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ ความถูกต้องเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โครงสร้างและการใช้ภาษา รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ คือ เป็นผู้ที่จบการศึกษาขั้นต่าระดับปริญญาโท เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา 1 ท่าน มีความรู้ด้านการวัดผล 1 ท่าน ด้านการวิจัย 2 ท่าน และด้านการใช้ภาษา 1 ท่าน
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารหรือครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 - 3 คน เพื่อตรวจสอบรูปแบบและความชัดเจนจากการพิมพ์
7. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try - Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach. อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2539 : 200) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .92
8. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check -list) เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ครอบคลุมหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4 หลักการ คือ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมแล้วผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 โดยมีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักการกระจายอำนาจสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 3.80 รองลงมาคือ หลักการตรวจสอบ และถ่วงดุล และหลักการบริหารตนเอง มีค่าเฉลี่ย 3.78 และ 3.67 ตามลำดับ สำหรับหลักการมีส่วนร่วม มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านของแต่ละหลักการตามลำดับ ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 โดยมีความคิดเห็นด้านการมอบหมายงานให้บุคลากรรับผิดชอบอยู่ในระดับสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 4.36 และด้านครูสร้างและใช้เครือข่ายเพื่อการศึกษาต่ำสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44

2. ตามหลักการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 โดยมีความคิดเห็นในด้านครูและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และด้านครูและชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารงานของบุคลากรในสถานศึกษาต่ำสุดที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31

3. หลักการบริหารตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 โดยมีระดับความคิดเห็นในด้านบริหารงานโดยสนับสนุนให้ครูประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 และด้านวิเคราะห์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจภายนอกสถานศึกษาต่ำสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44

4. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.78 โดยมีความคิดเห็นด้านการสร้างความตระหนักและความเข้าใจแก่ครูเพื่อรองรับความประเมินภายนอกอยู่ในระดับสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และด้านการประชาสัมพันธ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่สาธารณชนต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63

ตอนที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยสามารถสรุปตามสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักการบริหารตนเองและหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตามหลักการกระจายอำนาจ และหลักการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานไม่แตกต่าง

สมมติฐานข้อที่ 3 ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

อภิปรายผลวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ตามหลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมแล้วผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล อยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักการกระจายอำนาจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ หลักการตรวจสอบ และถ่วงดุล และสำหรับหลักการบริหารตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดิเรก สายศิริวิทย์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ระดับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ทั้ง 5 หลักการ คือ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ส่วนใหญ่มีบทบาทอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โจทย์ แดงจันทร์ (2544 : บทคัดย่อ) ที่วิจัยเรื่องความคาดหวังในการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดสระแก้ว พบว่าความคาดหวังในการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดสระแก้วด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของชด์วี (Chukwee. 1986 : 1126 - A) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการใช้อำนาจกับการติดต่อสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่เป็นไปในลักษณะของการกระจายอำนาจ จะช่วยให้เกิดความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา และเกิดความสำเร็จในงานของโรงเรียนได้ดีกว่า เพราะผู้ปกครองนักเรียนต้องการที่จะติดต่อสื่อสารโดยตรงกับผู้บริหารโรงเรียน

สำหรับหลักการมีส่วนร่วม มีความคิดเห็น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัญจวน ศรี ชุนไชยรักษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ในหลักการมีส่วนร่วม ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนต้องผ่านการอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา อีกทั้งเป็นเพราะหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียน คือการรับผิดชอบในงานทุกอย่างของโรงเรียน ได้แก่ รับผิดชอบการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ได้ผลตามจุดประสงค์ของการศึกษา และของทางราชการ รับผิดชอบต่องานขององค์การ

ทั้งภายในและภายนอก การเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องเป็นตัวแทนในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การติดต่อองค์กรภายนอกโรงเรียนจะต้องกระทำในนามของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องเป็นตัวแทนของโรงเรียน ในการติดต่อกับสังคมภายนอก การเป็นผู้แทน หรือให้การแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารต้องทำหน้าที่แนะนำ ตักเตือน สั่งงาน ชี้แนะ และกระตุ้นให้คิดริเริ่มงานใหม่ ๆ และสร้างความสามารถในการทำงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การเป็นผู้ริเริ่มงานใหม่พยายามปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ดีขึ้นภารกิจนี้ต้องการเวลา ความรอบรู้ ความรู้จักคิดสร้างสรรค์และการปรับปรุงให้ดีขึ้น และการเป็นผู้ตัดสินใจในปัญหาระดับสูงของโรงเรียน หน้าที่นี้เป็นหน้าที่สำคัญที่สุด เพราะงานขั้นสุดยอดของโรงเรียนเป็นหน้าที่โดยเฉพาะของผู้บริหารที่ต้องตัดสินใจ และรับผิดชอบผลอันเกิดจากการตัดสินใจนั้น ๆ ก่อนที่จะตัดสินใจ จะต้องพิจารณาวินิจฉัย ให้รอบคอบจากข้อมูลที่ต้องการ หรือจากการประเมินสถานการณ์ไว้เป็นอย่างดีแล้ว โดยแซนเดอร์สัน (Sanderson. อ้างถึงใน กิติพันธ์ รุจิรกุล. 2529 : 62 - 63) ที่เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ อย่างน้อย 5 ประการ คือ เป็นผู้แทนหรือผู้พูดแทน (Spokesman) เป็นผู้ประสานหรือสร้างความปรองดอง (Harmonizer) เป็นผู้วางแผน (Planner) เป็นผู้บริหาร (Executive) และการศึกษา (Educator) สอดคล้องกับชาญชัย อาจิมสมาจารย์ (2543 : 39 - 41) กล่าวว่าการบริหารเป็นรูปหนึ่งของการทำงาน โดยผู้บริหารจะมีบทบาททางการบริหารดังนี้ คือ การวางแผน (Planning) ตัดสินใจว่าจะดำเนินการตามเป้าหมายอะไร สำหรับอนาคตและทำอย่างไรจึงจะให้เป้าหมายเหล่านั้นสัมฤทธิ์ผล การจัดองค์กร (Organizing) การจัดกลุ่ม การมอบหมายกิจกรรมและการให้อำนาจหน้าที่เพื่อการดำเนินงาน การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) กำหนดความต้องการของทรัพยากรมนุษย์ และการเลือกสรร การคัดเลือก การฝึกอบรมและการพัฒนาพนักงาน เพื่อใช้ในการทำงานให้แล้วเสร็จการสั่งการ (Commanding) การชี้แนะและการสั่งการให้เกิดพฤติกรรมของพนักงานสู่การทำจุดมุ่งหมายให้สำเร็จและการควบคุม (Controlling) การวัดผลการปฏิบัติงานเทียบกับจุดมุ่งหมาย การตรวจจับปัญหา และแนวทาง ซึ่งเมื่อดำเนินการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาแล้ว ทำให้ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทชัดเจนขึ้น ดังที่สุชาติ ประชากุล (อ้างถึงใน กิติพันธ์ รุจิรกุล. 2549 : 62 - 63) ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารที่ทำงานมีประสิทธิภาพสูงควรมีบทบาทและหน้าที่ ควบคุมงานให้เป็นไปตามปกติ เพื่อผลงานของกลุ่มจะค่อยเพิ่มขึ้น ควบคุมงานกลุ่มที่มีผลงานสูง โดยสนใจที่คนทำงานและสิ่งที่เป็นปัญหานอกเหนือจากงานและกิจกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนกลุ่มที่มีผลงานต่ำ ควบคุมการทำงานโดยเน้นที่วิธีการดำเนินงานหรือวิธีผลิตและผู้บริหารที่มีผลงานสูงจะใช้เวลาในการดำเนินงานน้อยกว่าเวลาที่ใช้ในการสนใจคนงาน และควรให้ความช่วยเหลือแก่กุล ฝึกฝนอบรมครูหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญจะเป็นการช่วยให้เกิดความก้าวหน้า ทำให้ผลงานมีปริมาณและคุณภาพสูงขึ้นอีก ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานจึงไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อารักษ์ ทองปาน (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการจัดอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีตามความคิดเห็นของผู้บริหารกลุ่มสถานศึกษาภาคใต้ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีบทบาทหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับอุไร รัชชนะธรรม (2542 : บทคัดย่อ) พบว่าผู้บริหาร

วิทยาลัย เทคนิคกับผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาและกับผู้บริหารวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครใช้อำนาจในการบริหารไม่แตกต่างกัน

สำหรับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ไม่แตกต่างกันนั้น ทั้งนี้ในปัจจุบันรูปแบบการบริหารสถานศึกษาได้เปลี่ยนมาใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการใช้ความคิด ร่วมมือในการปฏิบัติทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานค่อนข้างมาก อีกทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมากไม่ว่าจะเป็นเรื่องการติดต่อสื่อสาร หรือในเรื่องการค้นหาข้อมูลผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถทำได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว จึงทำให้ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อารงชาติ ธรรมชาติ (2542 : ข) ที่ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดกระบี่ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ วนิดา การขยัน (2540 : ข) ที่ศึกษาการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน และผลการวิจัยของ พวงเพชร ต้นติวิวัฒน์ (2543 : ข) ที่ศึกษาผลการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของครูอาจารย์พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันครูอาจารย์ที่มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมแล้วผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าตามสภาพที่เป็นจริงในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญตามหลักการสำคัญ 4 ประการ ดังกล่าว และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน หลักการกระจายอำนาจ หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมี ความคิดเห็นในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ตามสภาพที่เป็นจริงด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับไม่น่าพอใจนัก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรทุกฝ่ายให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ควรดำเนินการจัดประชุม อบรม สัมมนา ให้แก่ผู้บริหาร บุคลากรใน

สถานศึกษา ตลอดจนถึงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีความรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน สามารถนำสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองโดยการศึกษา ค้นคว้า รับฟังข่าวสาร สร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคลากรและชุมชน เพื่อพัฒนางานของสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด

2. จากผลการวิจัยที่ พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงสามารถดำเนินการต่อไปได้ตามภารกิจและขอบข่ายของสถานศึกษาโดยพัฒนาตนให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดมาใช้บริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่ตนสังกัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนพัฒนาการจัดการของสถานศึกษาต่อไป

3. ควรมีการศึกษาผลการปฏิบัติงานตามบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เชิงคุณภาพ โดยศึกษาในลักษณะกรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งจะได้ผลที่ชัดเจนเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา

4. ศึกษารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามความต้องการของผู้บริหาร ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อให้ได้รูปแบบ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามความต้องการของผู้บริหาร- ครูในสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น